26.2.2021
Euroopan parlamentin jäsen Elsi Katainen, AGRI-valiokunnan varapuheenjohtaja

Asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Aihe: Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta, Ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä ja luonnonvarojen kestävä käyttö

EU:n vihreän kehityksen ohjelman toimeenpano on ratkaiseva Suomen maa- ja metsätalouden tulevaisuudelle sisältäen mahdollisuuksia ja riskejä.

Ilmastolain viimeistelyssä ja **EU:n energia- ja ilmastolainsäädännön kehikon päivityksessä** ratkaiseva kysymys Suomelle on, sitoutetaanko kaikki jäsenmaat saavuttamaan ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä, vai pyritäänkö tavoitteeseen vain unionin tasolla. Riskinä on, että EU:n ilmastolaskennoissa Suomen metsille asetettaisiin kiristyviä hiilinielun vahvistamistavoitteita ja toisaalta laskennoissa Suomen metsillä kompensoitaisiin muiden maiden päästöjä. Sen takia kaikki jäsenmaat on sitoutettava tiukasti päästöjen ja erityisesti fossiilisten päästöjen alasajoon. Tämä ydinkysymys on tunnistettu valtioneuvoston selonteossa.

EU:n komission Vihreän kehityksen ohjelman näkemys puupohjaisen raaka-aineen käytöstä **kiertotaloudessa** on vajavainen. Fossiilisten raaka-aineiden korvaamista uusiutuvilla ei selkeästi tunnisteta EU:n kiertotaloutta koskevassa komission toimintasuunnitelmassa. Euroopan parlamentin helmikuussa äänestetty kiertotalouskanta tuo tähän parannusta ja mahdollisuuksia. Suomi hyötyisi, jos EU asettaisi sitovia tavoitteita uusiutuvien materiaalien käytön lisäämiseen (tuotteissa) ja muita kannustimia uusiutuvien tuotteiden käytölle kiertotaloudessa. Erityisesti puurakentamisen osalta Suomen tulisi aktiivisesti tarjota EU:n instituutioille politiikka-aloitteita kiertotaloussuunnitelman toimeenpanon yhteydessä. Nämä ongelmat ja mahdollisuudet pitäisi tunnistaa nykyistä vahvemmin valtioneuvoston selonteossa.

Vihreän kehityksen ohjelman merkittävimmät riskit maa- ja metsätalouden kannalta liittyvät puuraaka-aineen saatavuuden mahdolliseen heikentymiseen, jos **luonnon monimuotoisuutta** koskevat suojelutavoitteet toteutetaan huomioimatta jäsenmaiden lähtötasoja ja erityispiirteitä tai ne perustetaan epäselviin määritelmiin, kuten komissio on esittänyt. Maanviljelijöiden ja metsänomistajien vapaaehtoiset suojeluohjelmat tulisi huomioida tavoitteisiin pääsemisessä ja niihin on kannustettava. Suomen on varmistettava, että metsiä koskevat määritelmät valmistellaan jäsenmaiden toimesta eikä EU:n komissiossa, kuten esimerkiksi vanhoja metsiä koskevan määritelmän valmistelussa on juuri nyt tapahtumassa. Strategian toimeenpanon on perustuttava riippumattomiin vaikutusten arvioihin, kuten selonteossa todetaan.

Luonnonvarojen käyttöä koskevissa päätöksissä Suomen on kaikissa yhteyksissä tuotava esiin näkemystä, jossa taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen ulottuvuus ovat tasapainossa. Komission strategiassa vain viimeisin on huomioitu. EU:n metsästrategian tulisi toimia metsäasioita koordinoivana politiikka-asiakirjana ja valtioneuvoston on syytä kantaa huolta siitä, että EU:n komissio tietoisesti pitkittää uuden metsästrategian julkaisemista, vaikka edellinen vanheni viime vuonna. Neuvoston ja Euroopan parlamentin tulisi tältä osin lisätä painetta komission suuntaan. Euroopan parlamentin metsästrategiaa koskevassa mietinnössä ja maatalousvaliokunnan biodiversiteettistrategian pian valmistuvassa lausunnossa, jota olen ollut neuvottelemassa, nämä linjaukset ovat tasapainossa. Ympäristövaliokunnan ja koko parlamentin käsittely biodiversiteettistrategian osalta on edelleen kesken. Mietintöluonnoksen perusteella riskinä on, että EU:n komissio saa yksipuoliselle näkemykselleen vahvistusta.

Metsien käytön rajoittamista koskevat riskit kertaantuvat, mikäli tulevassa kesäkuussa alkavassa EU:n energia- ja ilmastokehikon päivityksessä esitetään hiilinielujen vahvistamista ja perustetaan **LULUCF**-laskennat unionin laajuisesti, heikentäen metsätalouden toimintaedellytyksiä. Myös EU:n komission esittämä aihio maatalouden sisällyttämisestä maankäytön laskelmiin on perattava tarkkaan. Suomen

on valmisteltava näkemys asiaan jo ennakkoon, ja huomioitava se myös EU-selonteossa. Hiilinielulaskentojen päivitys voi tuoda Suomelle myös mahdollisuuksia, jos ne perustetaan nykyiseen ja tulevaan metsien käyttöön asettamatta rajoituksia metsien käytölle kestävyydestä huolehtien. Kokonaisuudella on ratkaiseva vaikutus siihen, pääseekö Suomi kansalliseen vuoden 2035 ilmastotavoitteeseen.

Metsien käytön tulevaisuudesta päätetään myös **uusituvan energian direktiivin päivityksessä (RED II)**, jossa esimerkiksi metsäbiomassan kestävyyskriteerit ja biopolttoaineiden raaka-aineluettelo tulevat lainsäätäjien uudelleen tarkasteluun. **Kestäviä ilmailun ja merenkulun polttoaineita koskevat tulevat uudet aloitteet** ovat mahdollisuus Suomen biotalousklusterille. Suomen tulisi ajaa mahdollisimman kunnianhimoisia tavoitteita ja sekoitevelvoitteita EU:n säännöstöön ja pidettävä huoli mahdollisimman laajan raaka-ainepohjan sallivuudesta. Tältä osin selonteon linjaukset ovat tasapainoisia.

Vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvät **kestävää rahoitusta** koskevat säännöt ja niiden taksonomiaa koskevat toimeenpanosäännökset ovat herättäneet suurta huolta EU:n instituutioissa. Suomen on vaikutettava aktiivisesti siihen, että EU:n komissio ei tee teknisestä toimeenpanosäännöksestä poliittista tai voimassa olevan lainsäädännön vastaista. Näillä linjauksilla on merkittävä vaikutus maatalous, energia- ja metsäalan investointeihin. Asia tulisi tunnistaa vahvemmin selonteossa.

Kolmikantaneuvottelujen loppusuoralla ja kaksi vuotta myöhässä oleva **yhteisen maatalouspolitiikan** (CAP) uudistus luo raamit maatalouden harjoittamiselle Suomessa 2023-2027. Selonteossa tunnistetaan Suomen vaikuttamisen tärkeimmät asiat, jotka liittyvät kannattavuuteen, jäsenmaiden erityispiirteistä huolehtimiseen, ruokaturvaan sekä ilmasto- ja ympäristöasioihin liittyvään kestävyyteen. Uudistuksen vihreää arkkitehtuuria koskevissa neuvotteluissa on huomioitava erityisesti kysymys turvepeltoja ja paljaan maankieltoa koskevien ympäristöehtojen muotoiluista, joissa Suomen erityispiirteet on tunnistettava Strategiasuunnitelmien kansallisessa laatimisessa ja valvonnassa on pidettävä huolta, että Suomi ei itse tee tulevan säännöstön toteuttamisesta rajoittavampaa.

Selonteon havainto **koko ketjun kattavaan ruokapolitiikkaan** siirtymisestä on oikeansuuntainen, mutta laajaa ja tärkeää aihetta olisi syytä käsitellä syvemmin. Muutos konkretisoituu Pellolta pöytään -strategiassa, jonka yhteydessä on tunnistettava maatalouteen vaikuttavien asioiden valmistelun siirtyminen EU:n komissiossa maatalousosastolta ympäristö- sekä terveys- ja elintarvikeosastoille. Luonnonmukaisen ruoantuotannon lisäämistä koskevat tavoitteet ovat tervetulleita, mutta niiden toteuttaminen tulee hoitaa markkinavetoisesti eikä aluekohtaisilla tavoitteilla, mitä selonteossa ei tunnisteta. Torjunta-aineita ja lannoitteita koskevat vähennystavoitteet ovat järkeviä, mutta niiden toteuttamisessa on huomioitava jäsenmaiden eri lähtötasot sekä valittava pyritäänkö tavoitteisiin unionin vai jäsenmaan tasolla. Ruokaturva, tuotannon kannattavuus ja huoltovarmuus on säilyttävä EU:n ruokapolitiikan keskiössä.

Vaikuttaminen

Vaikuttamistyötä on toteutettava aikaisessa vaiheessa neuvostokanavan lisäksi Euroopan komission ja Euroopan parlamentin suuntaan. Eduskunnan ja europarlamentaarikkojen yhteistyön on oltava nykyistä kiinteämpää. Suomen on pystyttävä maa- ja metsätalouteen liittyvissä kysymyksissä tarjoamaan EU:n päätöksentekijöille rakentavia avauksia sekä haettava yhteistyötä laajasti ja tapauskohtaisesti. Suomen on vaikutettava aktiivisesti läpi lainsäädäntöprosessin niin neuvostossa kuin Euroopan komissiossa sekä kiinnitettävä huomiota erityisesti kolmikantaneuvottelu-vaiheeseen, säädökset viimeistellään lopulliseen muotoonsa.

Elsi Katainen 26.2.2021